

Velilerin Okul Tutumu ve Eğitime Katılım Düzeyleri ile Aileye Bağlı Bazı Faktörlerin İlköğretim Öğrencilerinin Seviye Belirleme Sınavları (SBS) Üzerindeki Etkisi

The Effects of Parent's Educational Involvement, School Attitudes and Some Family Related Factors on the Primary School Students' National Level Assessment Test Scores

Cemalettin İPEK*

Özet

Bu araştırmanın temel amacı ilköğretim öğrencilerinin seviye belirleme sınavlarında (SBS) almış oldukları puanlar ile velilerinin okul tutumu ve eğitime katılım düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesidir. Araştırmada ayrıca, öğrencilerin SBS puanlarının anne ve baba eğitim durumu, baba mesleği, kardeş sayısı ve öğrencinin eğitimi ile öncelikle kimin ilgilendiği gibi aileye bağlı faktöre göre istatistiksel olarak farklılaşıp farklılaşmadığı incelenecektir. Araştırma verileri, Çayeli (Rize) ilçe merkezinde yer alan yedi ilköğretim okulunun yedinci ve sekizinci sınıflarında öğrenim görmekte olan toplam 522 öğrenci velisinden toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak Can (2008) tarafından geliştirilmiş olan *Veli Katılım Ölçeği* ve *Okula İlişkin Tutum Ölçeği* kullanılmıştır. Veri analizi sonucunda, velilerin okul tutumu ve eğitime katılım puanlarının öğrencilerin SBS puanlarına bağlı olarak istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaştığı gözlenmiştir. Ayrıca, öğrencilerin SBS puanlarının babanın eğitim durumu ve mesleğine bağlı olarak istatistiksel açıdan farklılaşırken, anne eğitim durumu, kardeş sayısı ve öğrencinin eğitimi ile kimin ilgilendiğine bağlı olarak istatistiksel açıdan farklılaşmadığı görülmüştür.

Anahtar sözcükler: Seviye belirleme sınavı, okul tutumu, veli katılımı, okul-aile ilişkileri

Abstract

The study aims to investigate the effects of parent's educational involvement, school attitudes and some family related factors on the primary school students' National Level Assessment test scores. The study was conducted on 522 primary school students and their families in Çayeli subprovince. Two different scales, parental involvement scale and school attitudes scale (Can, 2008), were used as data gathering instruments in the study. Study results indicated that parents' educational involvement and school attitudes levels varied based on the primary school students' National Level Assessment test scores. Moreover, it was revealed that the primary school students' National Level Assessment test scores varied significantly based on fathers' educational level and occupation. However, the study results indicated that the number of children in the family did not affect the primary school students' National Level Assessment test scores.

Keywords: National level assessment test, school attitudes, parental involvement, family-school relationship

* Yrd. Doç. Dr. Cemalettin İpek, Rize Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

Giriş

Yönetim biliminin gelişim sürecinde açık sistem anlayışını izleyen toplam kalite yönetimi, stratejik yönetim, vizyon yönetimi ve yönetişim gibi yaklaşımların önemli bir boyutunu örgüt-çevre ilişkisi oluşturmaktadır. Bu bağlamda, bir yandan toplumsal yaşamda demokratik katılım anlayışının her geçen gün daha yaygın hale gelmesi, diğer yandan okul örgütünün açık sistem özelliği taşımasının gerekliliği, günümüz toplumlarında okul-aile ilişkilerini kaçınılmaz kılmaktadır.

Günümüzde, hemen hemen her alanda olduğu gibi eğitim alanında da devletin tek taraflı hizmet sunma geleneği yerini devlet-toplum işbirliği anlayışına bırakmıştır. Ayrıca, örgütsel düzeyde ele alındığında da okulun genelde çevresiyle, özelde ise ailelerle işbirliği yapması eğitim kurumlarında örgütsel etkililiğin bir önkoşulu haline gelmiştir (Çalık, 2007). Öte yandan, genelde okul-aile ilişkileri, daha özelde ise öğretmen-veli ilişkileri yeni yapılandırmacı eğitim programının da önemli bir ayağını oluşturmaktadır. Kısaca, ailelerin çocuklarının eğitim sürecine aktif olarak katılmaları, toplumumuzda hem öğrenci-merkezli eğitim anlayışının hem de demokratik toplum bilincinin gelişmesinde önemli rol oynamaktadır (Erdem ve Şimşek, 2009).

Okul-aile ilişkilerinde ailenin rolü öğrenen olarak aile, öğreten olarak aile, bilgi kaynağı olarak aile, destekleyici olarak aile ve danışman ve karar verici olarak aile olmak üzere beş başlık altında toplanabilir (Cömert ve Güleç, 2004). Ailenin, okul-aile ilişkilerinde oynadığı bu roller ev ve okul ortamı olmak üzere iki boyutta ele alınabilir. Ailenin ev ortamına yönelik rolleri, çocuklarının öğrenme ve okulla ilgili etkinliklerinde onlarla sürekli etkileşim içinde olmalarını gerektirmektedir. Ailenin okul ortamına yönelik rolleri ise okul yöneticileri, çocuklarının öğretmenleri ve diğer okul personeli ile düzenli bir iletişim kurmaları veya fiilen ya da iletişim araçları vasıtasıyla çocuklarının okul faaliyetlerine katılmaları anlamına gelmektedir (Wyrick ve Rudasill, 2009). Okul-aile ilişkilerinin her iki boyut açısından da ele alındığı bu çalışmada, ailenin çocuklarının hem ev içi hem de okul içi eğitim etkinliklerine katılım düzeyleri ile okul tutumlarının çocuklarının SBS puanları üzerindeki etkisi belirlenmeye çalışılmaktadır. Araştırmada ayrıca anne-baba mesleği ve eğitim durumu gibi aileye bağlı bazı faktörlerin de SBS puanları üzerindeki etkisi incelenmektedir.

Okul-aile ilişkilerinin veli, öğretmen ve okul yöneticileri olmak üzere üç temel ögesi vardır. Çocuklara etkili ve nitelikli bir eğitim sunulabilmesi, bu üçlünün düzenli bir ilişki içerisinde olmasına bağlıdır. Okul-aile ilişkilerinde velilerin rolü *veli katılımı* olarak ifade edilmektedir. Veli katılımı genelde ailelerin evde çocuklarının eğitimi ile ilgilenmeleri ve

bu konuda okulla düzenli bir ilişki içerisinde olmaları çerçevesinde değerlendirilmektedir. Oysa anne-babaların eğitim dışında da çocukları ile birlikte gerçekleştirecekleri etkinlikler (ziyaret, oyun, sinema, tiyatro, sergi, gezi vs.) de veli katılımı kapsamında değerlendirilmelidir. Bu yönüyle veli katılımı çok geniş kapsamlı bir kavramdır. Kısaca, velilerin sınıf duvarlarının dışında, çocuklarının şimdiki veya gelecekteki eğitimlerini etkileyecek her türlü eylemleri veli katılımı olarak kabul edilmektedir (Souto-Manning ve Swick, 2006).

Aile yapısının çocuğun okuldaki sosyal etkinliklere katılımını etkilediği bilinmektedir. Araştırmalar, çekirdek aile yapısına sahip çocukların okuldaki sosyal etkinliklere düzensiz aile yapısına sahip çocuklardan daha çok katıldıklarını göstermektedir. Örneğin Arslan (2006) tarafından okul-aile ilişkileri konusunda yapılan karşılaştırmalı araştırmada, Hollandalı ailelerin öğretmenlerle daha çok çocuklarının sosyal etkinliklere katılımı ile ilgili olarak görüştükleri, Türkiyeli ailelerin ise daha çok çocuklarının akademik başarısızlıkları nedeniyle öğretmenlerle görüştükleri gözlenmiştir. Türk aileler öğretmenlere en çok çocuklarının akademik başarıları ile ilgili soru sorarlarken, Hollandalı ailelerin ise en çok çocuklarının sosyal etkinlikleri ile ilgili soru sordukları gözlenmiştir. Öte yandan, Hollandalı ailelerin dersten sonra çocukları ile en çok okulda katıldıkları sosyal etkinliklerle ilgili olarak; Türk ailelerin ise derslerde öğrenilen yeni bilgilerle ilgili olarak konuştukları görülmüştür. Araştırmada, Hollandalı ailelerin Türk ailelere göre çocuklarının öğretmenleri ile daha sık görüştükleri gözlenmiştir. Türkiye ve İngiltere’de ilköğretim düzeyinde karşılaştırmalı olarak yapılan bir araştırmada ise özellikle Türkiye’deki öğretmenler, sınıfta karşılaştıkları olumsuz davranışların büyük ölçüde aile yapılarından kaynaklandığını belirtmişlerdir (Türnüklü ve Galton, 2001).

Veli katılımı, öğrencilerin akademik başarılarını artırmanın yanında, onların okula karşı olumlu tutumlarını ve okula devamlarını da artırmaktadır. Veli katılımı aynı zamanda çocukların okuldaki disiplin sorunlarını da azaltmaktadır (Akt. Çalık, 2007). Özetle, veli katılımı öğrencilerin derslerdeki başarılarının yanında okula devamlarını, okuldaki tutum ve davranışları ile psikolojik durumlarını olumlu yönde etkilemektedir (Faust-Horn, 2003; Cripps and Zyromski, 2009). Ayrıca, öğrencilerin veli katılımına ilişkin algıları onların kendilerine olan özgüvenleri ile okulda yaşadıkları olayları ve arkadaşları ile ilişkilerini değerlendirme biçimlerini de etkilemektedir (Cripps ve Zyromski, 2009).

Veli katılımı, bir yandan okul başarısının en önemli belirleyicisi, diğer yandan da okul başarısızlığının altında yatan en önemli faktör olarak görülmektedir (Aslanargun, 2007). Öğrencilerin başarısız olma nedenleri üzerine yapılan araştırmalar,

başarısızlığın önünde yatan en önemli engelin ailenin çocuklarının eğitimine karşı ilgisizlikleri olduğunu göstermektedir. Örneğin, Şama ve Tarım (2007) öğretmenler üzerinde yaptıkları araştırmada, öğrencilerin başarısızlığına yol açan aileye bağlı nedenlerin başında ailelerin çocuklarının eğitimine karşı ilgisiz olmaları ifade edilmiş, bunu aile ortamında yaşanan huzursuzluk, aile bireylerinin eğitim seviyelerinin düşük olması ve ailenin ekonomik sorunları gibi diğer faktörler izlemiştir. Benzer şekilde, Akbaba Altun (2009) tarafından yapılan araştırmada da öğretmen, öğrenci ve veliler, öğrencilerin başarısızlığı altında yatan en önemli etkenin ailelerin eğitime karşı ilgisizliği olduğunu ifade etmişlerdir. Yurt dışında yapılan araştırmalarda da çocuğun okuldaki başarısını belirleyen en önemli çevresel faktörün aile olduğu, bununla birlikte akademik başarısı düşük olan öğrencileri diğer öğrencilerden ayıran en önemli faktörün de ailenin çocuğunun eğitimine karşı ilgisizliği olduğu görülmektedir (Diaz, 1989'dan Akt. Çelenk, 2003).

Ailelerin çocuklarının eğitimlerine karşı ilgisiz olmaları sadece onların başarılarını olumsuz yönde etkilemekle kalmamakta, aynı zamanda çocukların okuldaki diğer davranışlarını da olumsuz etkilemektedir. Araştırmalar, öğretmenlerin öğrencilerin okulda sergiledikleri istenmeyen davranışların altında yatan en önemli etkenin aileye bağlı nedenler olduğunu düşündüklerini göstermektedir (Çelikkaleli ve diğerleri, 2009). Seven (2007) tarafından yapılan araştırma öğretmenlerin bu görüşünü doğrulamaktadır. Söz konusu araştırmada, öğrencilerin okulda sergiledikleri sosyal davranış problemlerinin kardeş sayısı, annenin çalışma durumu ve ailenin sosyo-ekonomik durumu gibi aile içi faktörlerden etkilendiği görülmüştür. Veli katılımının öğrencilerin eğitimleri üzerindeki etkisi bunlarla sınırlı kalmamakta, veli katılımı aynı zamanda öğretmen-öğrenci ilişkilerini de olumlu yönde etkilemekte ayrıca öğrencilerin okula karşı olumlu tutum geliştirmelerine katkı sağlamaktadır (Wyrick ve Rudasill, 2009).

Okul-aile işbirliği bir yandan ailelerin eğitim sürecinin işleyişi ve eğitim programları hakkında bilgi edinmelerini, diğer yandan da okula ve eğitime karşı daha olumlu tutum geliştirmelerini sağlamaktadır (Akt. Gürşimşek, Kefi ve Girgin, 2007). Okul-aile ilişkileri üzerine yapılan araştırmalar, öğretmen ve velilerin, okul-aile ilişkilerinin öğrencinin akademik başarısında önemli rol oynadığı konusunda uzlaştıklarını ancak, bu ilişkilerin eğitim sistemimizde yeterli düzeyde işlemediğini düşündüklerini göstermektedir (Çayırılı, 1998).

Yurtdışında yapılan araştırmalarda etkili bir okul-aile ilişkisinin önündeki engeller arasında ailenin sosyo-ekonomik durumu, aile içi sorunlar, kültürel farklılıklar ve anne ve babanın eğitim düzeyi gibi değişkenler sıralanmaktadır (Faust-Horn, 2003).

Yurtiçinde yapılan araştırmalarda ise okul-aile işbirliğini sınırlayan etkenlerin başında velilerin yeterince okula uğrayamamaları, velilerde oluşan okulun para isteyeceği kaygısı ve öğretmenlerin velilere karşı sert ve resmi tutumlarının geldiğini göstermektedir (Yıldırım ve Dönmez, 2008).

Okul-aile ilişkilerinin tarafları olarak, hem veliler hem de okul yöneticileri ve öğretmenler eğitim-öğretim sürecinde okul-aile ilişkilerinin gerekli olduğuna inanmaktadırlar. Veliler, okul yönetimi ve öğretmenlerden çocuklarının eğitiminde kendilerine yardımcı olmalarını, kendilerinin okul yönetiminde söz sahibi olmalarını, okulda verilen eğitimin kalitesinin artırılmasını ve öğrenci başarısının sağlanmasını talep etmektedirler. Velilerin öğretmenlere yönelik beklentileri ise öğretmenlerin etkili iletişim becerilerine sahip olmaları, öğrencileri yönlendirebilmeleri, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını yakından tanıyarak onlarla ilgilenmeleridir. Öte yandan okul yöneticileri, velilerin okul etkinliklerine katılmalarını, çocukları ile ilgilenmelerini ve kendi üzerlerine düşen sorumlulukları yerine getirerek okula destek olmalarını istemektedirler. Öğretmenler ise bir yandan velilerin okuldaki toplantı ve etkinliklere katılmalarını, çocuklarının sorunlarıyla ilgilenmelerini diğer yandan da okul yönetiminin velilerin görüş ve önerilerini dikkate almalarını beklemektedirler (Gökçe, 1998).

Okul-aile ilişkileri genelde okullarda veli toplantıları ya da okul-aile birliği toplantıları yapıp bu toplantılara velilerin yeterince katılıp katılmadıkları bağlamında değerlendirilmektedir. Bu şekilde değerlendirildiğinde eğitim sistemimizdeki okul-aile ilişkilerinde herhangi bir sorun olmadığı ortaya çıkmaktadır. Örneğin, Genç (2005) tarafından yapılan araştırmada veli ve öğretmenlerin, öğretmen-veli görüşmelerinin sağlıklı bir şekilde sürdüğünü, okullarda düzenlenen veli ve okul-aile birliği toplantılarına yeterince katılım olduğunu ifade ettikleri görülmektedir.

Okul-aile ilişkileri ailelerin sadece veli toplantılarına katılımı ile sınırlı düşünülmemelidir. Bu ilişkiler ailelerin çocuklarını okula hazırlamalarını, okulla düzenli bir iletişim ağı kurup bunu sürekli açık tutmalarını, okuldaki etkinliklere katılmalarını, çocuklarının evdeki eğitsel çalışmalarına katılıp ilgilenmelerini ve okul yönetimi tarafından alınacak kararlarda söz sahibi olmalarını da kapsamalıdır (Çalık, 2007). Özetle, okul-aile ilişkisi, yüz yüze görüşmenin dışında, telefon konuşması, eve not ve mektup gönderilmesi, velilere seminer, konferans verilmesi, okul geceleri düzenlenmesi, veliler arası sosyal etkinlikler düzenlenmesi şeklinde de sağlanabilir. Öğretmenler, velilerle iletişime geçmek için bunlar gibi birçok yola daha başvurabilir (Burden, 1999, 201-202):

- Öğretim yılı başında veliye mektup göndermek,

- Okul geceleri düzenlemek,
- Velilerle telefon ya da internet yoluyla görüşmek,
- Velilere, öğrenciyle not/pusula göndermek,
- Veli toplantıları düzenlemek,
- Velilerle birlikte parti, piknik ve gezi gibi etkinlikler düzenlemek,
- Velilere okul bülteni göndermek (veya online bülten yayınlamak),
- Gerekli olduğu durumlarda dönem içinde de mektup göndermek,
- Belirli bir program çerçevesinde ev ziyaretlerinde bulunmak.

Araştırmalar okul-aile ilişkilerinde annelerin babalardan daha etkin olduğunu göstermektedir (Akt. Aslanargun, 2007). Okul-aile ilişkilerinde aile tarafını genelde anneler temsil etmektedir. Okul aile ilişkileri denildiğinde ilk akla gelen babalardan çok anneler olmaktadır. Ancak, anne ve babaların eğitim sürecine birlikte katılımı sağlanarak anne ve babaların çocuklarının eğitiminde üstlendikleri rollerin birbirini tamamlaması gerekmektedir. Araştırmalar çocuklarının eğitimi ile ilgilenen babaların çocuklarının temel zihinsel, akademik ve dil becerileri açısından daha iyi geliştiklerini, psiko-sosyal uyum ve bağımsız davranabilme davranışlarını daha üst düzeyde gerçekleştirdiklerini ve okulda daha az davranış problemleri sergilediklerini göstermektedir (Akt. Gürşimşek ve diğerleri, 2007).

Yurtdışında yapılan araştırmalarda da, yakın zamana kadar sosyo-kültürel seviyesi düşük ailelerde çocukların eğitimi ile genelde annelerin ilgilendiği, bu seviye yükseldikçe babaların da çocuklarının eğitimi ile daha çok ilgilenmeye başladıkları görülmektedir (McBride ve Rane, 1997).

Araştırmalar olumlu bir eğitim geçmişine sahip olan anne-babaların çocuklarının gittikleri okula karşı daha olumlu tutum sergilediklerini ve çocuklarının okul içi eğitim faaliyetlerine daha gönüllü katıldıklarını göstermektedir. Bu durum, dolaylı olarak, bir yandan eğitim seviyeleri yüksek olan velilerin çocuklarının eğitimleri ile eğitim seviyesi düşük velilerden daha çok ilgilenmelerine, diğer yandan da çocuklarının eğitimine olumlu katkı yapabileceklerini düşünmelerine yol açmaktadır (Carlisle, Stanley ve Kemple, 2005). Buna benzer olarak, Can (2008) tarafından yapılan araştırmada da velilerin çocuklarının eğitimi ile ilgilenme sıklıklarının eğitim seviyelerine paralel olarak arttığı, buna karşılık bu etkileşimin çocuk sayısı arttıkça azaldığı görülmüştür. Aynı araştırmada, velilerin okul memnuniyeti ile eğitim ve gelir düzeyleri arasında ters orantı, okul memnuniyeti ile çocuk sayısı arasında ise doğru orantı olduğu gözlenmiştir.

Araştırmada ayrıca velilerin okula karşı tutum ve okul memnuniyetleri ile okul etkileşimleri arasında pozitif ilişki gözlenmiştir.

Literatürde veli katılımı, velilerin okul tutumu ya da aileye bağlı faktörlerin öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki doğrudan etkisini inceleyen araştırma sayısının sınırlı olduğu görülmektedir. Kalender (2007) tarafından yapılan araştırmada anne ve babaların eğitim düzeyinin öğrencilerin ÖSS başarılarını etkilediği (belirlediği), ancak anne mesleği ve kardeş sayısının ÖSS başarıları üzerinde etkili olmadığı gözlenmiştir. Berber (1990) tarafından yapılan araştırmada ise gelir durumu iyi olan ailelerin çocuklarının akademik başarılarının gelir durumu iyi olmayan çocuklara göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir (Akt. Özbaş, 2009). Türk (2007) tarafından ilköğretim öğrencileri üzerine yapılan araştırmada aileye bağlı faktörlerden baba eğitim durumu, ortalama aylık gelir ve kardeş sayısının ilköğretim öğrencilerinin lise giriş sınavı (LGS) başarıları üzerinde yordayıcı etkiye sahip olduğu gözlenmiştir. Baba eğitim durumunun öğrencilerin akademik başarıları üzerinde etkili olduğunu gösteren bir başka araştırma ise Keskin ve Sezgin (2009) tarafından ilköğretim öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Bu araştırmaların tersine, literatürde veli katılımının öğrenci başarılarını olumsuz yönde etkilediğini gösteren araştırma sonuçlarına da rastlanmaktadır. Örneğin, Coleman ve McNeese (2009) tarafından ABD’de yapılan araştırmada veli katılımının beşinci sınıf öğrencilerinin motivasyonlarını ve akademik başarılarını olumsuz yönde etkilediği gözlenmiş ve bu durum öğrencilerin bu dönemde ergenlik dönemine girmeye başlamaları ve veli katılımına sıcak bakmamaları şeklinde açıklanmıştır. Bu araştırmada, veli katılımı, velilerin okula karşı tutumları ve aileye bağlı bazı faktörlerin öğrencilerin okul başarıları üzerindeki etkisi ilköğretim seviye belirleme sınavı (SBS) örneğinde incelenecektir. Araştırmanın bu yönüyle okul-aile ilişkileri literatürüne katkı yapması beklenmektedir.

Okul-aile ilişkileri üzerine yapılan araştırmalar, genel olarak, ailenin sosyo-ekonomik özellikleri ile öğrencinin akademik başarıları ya da okuldaki disiplin sorunları arasında ilişki arayan araştırmalar ve ailenin eğitime katılım düzeyi ile çocuğun akademik başarıları arasında ilişki arayan araştırmalar olmak üzere iki grupta toplanabilir. Bu araştırma ile her iki grupta yer alan araştırmalara da katkı sağlanması beklenilmektedir. Çünkü bu araştırmada bir yandan ailelerin çocuklarının eğitimlerine katılım ve okul tutumu düzeylerinin, diğer yandan da anne-baba mesleği ve eğitim durumu gibi aileye bağlı sosyo-ekonomik faktörlerin çocukların eğitimdeki başarıları üzerindeki etkisi incelenmektedir.

Amaç

Bu araştırmada ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin Seviye Belirleme Sınavı (SBS) puanlarının velilerin okula karşı tutum ve eğitime katılım puanlarından kestirilmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada ayrıca, öğrencilerin SBS puanlarının anne-baba eğitim durumu, ailedeki kardeş sayısı, baba mesleği gibi aileye bağlı özelliklere ve öğrencinin veliliğini kimin yaptığına bağlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmektedir. Bu amaçla aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmaktadır:

1. Velilerin okula karşı tutum ve eğitime katılım puanları öğrencilerin SBS puanlarına bağlı olarak istatistiksel yönden farklılaşmakta mıdır?
2. Öğrencilerin SBS puanları, babanın eğitim durumu ve mesleğine, annenin eğitim durumuna ve kardeş sayısına bağlı olarak istatistiksel yönden farklılaşmakta mıdır?
3. Öğrencilerin SBS puanları, eğitimleri ile kimin ilgilendiğine (öğrenci velisine) bağlı olarak istatistiksel yönden farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Çalışma grubu

Araştırma verileri Çayeli ilçe merkezinde bulunan ilköğretim okullarının 7. ve 8. sınıflarında öğrenim görmekte olan öğrencilerden toplanmıştır. İlçe merkezinde bulunan yedi ilköğretim okulunun 7. ve 8. sınıflarından birer şube seçilerek, yaklaşık 550 öğrenciye, velilerine iletmek üzere veri toplama araçları dağıtılmıştır. Seçilen sınıflarda kardeş öğrencilerin bulunması ve veri toplama araçlarının eksik doldurulması gibi nedenlerle, sonuçta araştırma verileri toplam 522 ilköğretim ikinci kademe öğrencisi ile bu öğrencilerin velilerinden toplanmıştır.

Veri toplama aracı

Araştırma verilerinin toplanmasında Can (2008) tarafından geliştirilmiş olan *Veli Katılım Ölçeği* ve *Okula İlişkin Tutum Ölçeği* olmak üzere iki farklı ölçek kullanılmıştır. Bu ölçeklerin kullanılmasında ilgili araştırmacıdan izin alınmıştır. Bu ölçeklere, araştırmacının kapsamında yer alan öğrenci ve velilere yönelik kişisel bilgilerin (SBS puanı, cinsiyet, kardeş sayısı, anne ve baba eğitim durumu vs.) yer aldığı bir bölüm ilave edilmiştir.

Toplam 30 maddenin yer aldığı *veli katılım ölçeği*, okul içi eğitim etkinliklerine katılım (veli-okul etkileşimi) ve aile içi eğitim etkinliklerine katılım (veli-çocuk etkileşimi) olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Toplam 20 maddeden oluşan *okula ilişkin tutum ölçeği* ise okul tercihi, okul memnuniyeti ve okul aktiviteleri olmak üzere üç alt boyutludur.

Ölçekler üzerinde yeniden açımlayıcı faktör analizi yapılmamış, ölçeklerin orijinal formunda (Can, 2008) belirlenen faktörler/alt boyutlar aynen değerlendirmeye alınmıştır.

Öte yandan, hem ölçeklerin alt boyutlarına ilişkin, hem de ölçeğin tamamına ilişkin güvenilirlik katsayıları ölçeklerin geliştirilen ilk formundaki katsayılara yakın düzeylerde gerçekleşmiştir. Veli katılım ölçeğinin okul içi eğitim etkinliklerine katılım boyutuna ilişkin güvenilirlik katsayısı orijinal formda ,86; bu araştırmada ise ,88 olarak hesaplanırken, orijinal ölçekte ,85 olarak hesaplanan aile içi eğitim etkinliklerine katılım boyutuna ilişkin güvenilirlik katsayısı bu araştırmada ,92 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin tamamına ilişkin güvenilirlik katsayısı ise orijinal formda ,91; bu uygulamada ise ,93 olarak belirlenmiştir. Okula ilişkin tutum ölçeğinin okul tercihi boyutuna ilişkin hesaplanan güvenilirlik katsayısı (,72) orijinal ölçekteki güvenilirlik katsayısından (,86) daha düşük çıkarken, okul aktiviteleri boyutundaki güvenilirlik katsayısı (,79) orijinal ölçekteki katsayıdan (,66) daha yüksek çıkmıştır. Okula ilişkin tutum ölçeğinin tamamı için güvenilirlik katsayısı her iki uygulamada da ,84 olarak gerçekleşmiştir.

Veri toplama

Çalışma grubu içinde yer alan ilköğretim okulları araştırmacı tarafından ziyaret edilmiş ve araştırmacının amacı hakkında bilgi verilerek okul yöneticileri ile birlikte veri toplama aracı dağıtılmak üzere 7. ve 8. sınıflardan birer şube seçilmiştir. Veri toplama araçlarının nasıl doldurulacağı konusunda açıklama yapıldıktan sonra, öğrencilerden veri toplama araçlarını doldurulmak üzere velilerine ulaştırmaları istenmiştir. Veliler tarafından doldurulan veri toplama araçları öğrenciler aracılığı ile okul yönetimlerine teslim edilmiştir.

Veri çözümleme

Öğrenci velilerinin okul tutum puanları ile eğitime katılım puanları aritmetik ortalama ile betimlenmeye çalışılmıştır. Velilerin okul tutumu ve eğitim etkinliklerine katılım puanlarının öğrencilerin SBS puan gruplarına bağlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Benzer şekilde, SBS puanlarının aileye bağlı faktörlere (anne ve baba eğitim durumu, kardeş sayısı, baba mesleği) bağlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığı tek yönlü varyans analizi ile test edilmiştir. SBS puanlarının öğrencilerin eğitimi ile kimin ilgilendiğine (anne, baba ve diğer) bağlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığı ise, gruplar normal dağılım göstermediğinden, Kruskal Wallis testi ile belirlenmeye çalışılmıştır. Bu analizler için, öğrencilerin SBS puanları, normal dağılım gösterecek şekilde sıralanarak, üç grupta (0-249 arası, 250-349 arası, 350-500 arası) sınıflandırılmıştır.

Bulgular

Araştırma verileri, araştırma sorularına paralel olarak çözümlenmiş ve tablolaştırılmıştır. Velilerinin okul tutumu ve eğitim etkinliklerine katılım düzeylerinin öğrencilerin SBS puanlarına bağlı olarak

farklılaşp farklılaşmadığı tek yönlü varyans analizi ile belirlenmeye çalışılmıştır. Velilerinin okul tutumu düzeylerinin öğrencilerin SBS puanlarına bağlı olarak istatistiksel yönden farklılaşp farklılaşmadığı varyans analizi ile test edilmiş ve sonuçlar Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1

Velilerin Okul Tutumu Puanlarının SBS Puanlarına Göre Karşılaştırılması

Boyut	Puan aralığı	N	$\bar{X}$	SS	sd	F	p	Fark (Scheffe; $p \leq 0.05$)
Okul tercihi	(1) 000-249	134	3,60	,896	519	10,018	,000	1-3; 2-3
	(2) 250-349	204	3,72	,926				
	(3) 350-500	184	4,04	,913				
	Toplam	522	3,80	,929				
Okul memnuniyeti	(1) 000-249	134	4,02	,985	519	19,916	,000	1-2; 1-3; 2-3
	(2) 250-349	204	4,32	,824				
	(3) 350-500	184	4,60	,652				
	Toplam	522	4,34	,844				
Okul aktiviteleri	(1) 000-249	134	3,43	,972	519	6,425	,002	1-3
	(2) 250-349	204	3,59	,989				
	(3) 350-500	184	3,81	,905				
	Toplam	522	3,63	,965				

Tablo 1'de görüldüğü gibi öğrencilerin SBS puanları arttıkça tüm alt boyutlarda velilerin okul tutum puanları da artmaktadır. Velilerin okul tercihi boyutundaki aritmetik ortalamaları öğrencilerin SBS puanlarına göre karşılaştırıldığında, velilerin okul tercihine ilişkin en yüksek aritmetik ortalamanın ($\bar{X}=4,04$) 350'nin üzerinde puan alan öğrenci grubuna karşılık geldiği görülmektedir. Bu aritmetik ortalamayı 250-350 arası SBS puanı grubu ($\bar{X}=3,72$) takip etmekte, 250'nin altında SBS puanı alan öğrencilerin velilerinin okul tercihlerine ilişkin aritmetik ortalamaları ($\bar{X}=3,60$) ise son sırada yer almaktadır. Tablo 1'de velilerin okul tercihine ilişkin aritmetik ortalamalarının bu puan gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($F=10,018$; $p=,000$). Bu farklılaşmanın hangi SBS puan grupları arasında olduğunu belirlemeye yönelik yapılan Scheffe testi sonucunda 350'nin üzerinde SBS puanı alan öğrenci grubu velilerinin okul tercihi ortalamalarının diğer SBS grubundaki velilerin okul tercihi ortalamalarından istatistiksel olarak daha yüksek olduğu gözlenmektedir.

Tablo 1'de velilerin okul memnuniyetine ilişkin aritmetik ortalamalarının da SBS puan gruplarına bağlı olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı ($F= 19,916$; $p= ,000$) görülmektedir. Scheffe testi sonucunda, 350'nin üzerinde SBS puanı alan grubun velilerinin okul memnuniyet ortalamalarının diğer gruplardaki velilerin okul memnuniyet ortalamalarından daha yüksek olduğu; 250-350 arası SBS puanı alan grubun velilerinin okul memnuniyeti puanının 250'nin altında puan alan grubun velilerinin okul memnuniyeti puanlarından daha yüksek olduğu gözlenmektedir. Benzer şekilde, velilerin okul aktivitelerine ilişkin tutum puanlarının da SBS puan gruplarına göre istatistiksel olarak farklılaştığı ($F= 6,425$; $p= ,002$), bu farkın 350'nin üzerinde SBS puanı alan öğrenci grubunun velilerinin tutum ortalamaları ile 250'nin altında SBS puanı alan grubun velilerinin tutum ortalamaları arasında gerçekleştiği görülmektedir.

Velilerin eğitime katılım düzeyleri öğrencilerin SBS puanlarına göre karşılaştırılmış, bu karşılaştırmaya ilişkin varyans analizi sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2

Velilerin Eğitime Katılımlarının SBS Puanlarına Göre Karşılaştırılması

Boyut	Puan aralığı	N	$\bar{X}$	SS	sd	F	p	Fark (Scheffe; p≤0.05)
Okul içi etkinlikler	(1) 000-249	134	2,88	,795	519	6,460	,002	1-3; 2-3
	(2) 250-349	204	2,87	,739				
	(3) 350-500	184	3,13	,821				
	Toplam	522	2,97	,792				
Ev içi etkinlikler	(1) 000-249	134	3,55	,888	519	3,954	,020	2-3
	(2) 250-349	204	3,52	,864				
	(3) 350-500	184	3,76	,847				
	Toplam	522	3,61	,869				

Tablo 2’de görüldüğü gibi velilerin çocuklarının eğitimi ile ilgilenmeleri öğrencilerin SBS puan gruplarına bağlı olarak hem okul düzeyinde (F= 6,460; p= ,002) hem de aile içi düzeyinde (F= 3,954; p= ,020) istatistiksel olarak farklılaşmaktadır. Scheffe testi sonucunda 350’nin üzerinde SBS puanı alan öğrenci grubu velilerinin çocuklarının okul içi eğitim etkinliklerine katılım düzeyleri ($\bar{X}$ = 3,13) diğer gruplardaki velilerin bu etkinliklere katılım düzeylerinden daha yüksektir. 350’nin üzerinde SBS

puanı alan öğrenci grubu velilerinin çocuklarının evdeki eğitim etkinliklerine katılım düzeyleri ($\bar{X}$ = 3,76) ise 250-350 SBS puanı grubunda yer alan öğrenci velilerinin bu etkinliklere katılım düzeylerinden istatistiksel olarak daha yüksektir.

İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin SBS puanlarının babanın eğitim durumu ve mesleğine, annenin eğitim durumuna ve kardeş sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığı varyans analizi ile test edilmiş ve analiz sonuçları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3

SBS Puanlarının Aileye Bağlı Faktörlere Göre Karşılaştırılması

Boyut	Değişken	N	SBS	SS	sd	F	p	Fark (Scheffe; p≤0.05)
Baba eğitim durumu	İlkokul	259	254,16	135,90	519	15,355	,000	İlkokul-Lise +;
	Ortaokul	112	277,53	141,32				Ortaokul-Lise +
	Lise +	151	329,69	122,34				
	Toplam	522	281,02	136,96				
Baba mesleği	Esnaf	162	283,26	134,14	518	3,515	,015	Memur-Diğer
	İşçi	157	289,87	113,68				
	Memur	58	317,72	160,02				
	Diğer	145	254,27	149,19				
Toplam	522	281,02	136,96					
Anne eğitim durumu	Yok	65	262,25	143,62	519	1,094	,336	-
	İlkokul	358	280,69	133,79				
	Orta +	99	294,53	143,61				
	Toplam	522	281,02	136,96				
Kardeş sayısı	0-1	65	286,40	149,26	517	1,906	,108	-
	2	122	298,80	130,44				
	3	158	287,91	134,37				
	4	99	270,23	124,74				
	5 +	78	248,49	152,31				
	Toplam	522	281,02	136,96				

Tabloda görüldüğü gibi öğrencilerin SBS puanları babalarının eğitim durumu ve mesleklerine bağlı olarak istatistiksel şekilde farklılaşırken, bu puanlar anne eğitim durumu ve kardeş sayısına bağlı olarak anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Lise ve daha ileri düzeyde eğitim alan babaların çocuklarının SBS puanlarının (329,69) ilk ve ortaokul düzeyinde eğitim alan babaların çocuklarının SBS puanlarından (254,16 ve 277,53) daha yüksek olduğu görülmektedir ($F=15,355$; $p=,000$). Öte yandan, babaları memur olan öğrencilerin SBS puanlarının (317,72) diğer meslek grubunda yer alan babaların (işsiz, serbest meslek sahibi ve emekli) çocuklarının SBS puanlarından (254,27) anlamlı olarak daha yüksek olduğu gözlenmektedir ($F=3,515$; $p=,015$). Tabloda öğrencilerin SBS puanlarının anne eğitim durumuna bağlı olarak göreceli şekilde arttığı, ancak aradaki

farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde gerçekleşmediği gözlenmektedir. Benzer şekilde, öğrencilerin SBS puanlarının kardeş sayısına bağlı olarak göreceli şekilde azaldığı, fakat ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde gerçekleşmediği görülmektedir.

Toplam 522 öğrenciden 234'ünün eğitimi ile öğrencilerin babalarının, 253'ünün eğitimi ile de öğrenci annelerinin ilgilendiği gözlenirken, 35 öğrencinin eğitimi ile anne ve baba dışında ağabey, abla, dayı ve amca gibi yakın akrabaların ilgilendiği gözlenmiştir. Öğrencilerin SBS puanlarının öğrencilerin eğitimi ile kimin ilgilendiğine (öğrenci velisine) bağlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığı Kruskal-Wallis testi ile belirlenmeye çalışılmış, test sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4

SBS puanlarının öğrenci velisine göre karşılaştırılması

Veli	N	SBS	SS	Mean rank	Chi-square	p
Baba	234	287,88	137,42	271,24	3,346	,188
Anne	253	278,31	137,16	257,72		
Diğer	35	254,83	132,29	223,70		
Toplam	522	281,02	136,96			

Tabloda görüldüğü gibi, eğitimleri ile babaları ilgilenen öğrencilerin SBS puanları eğitimleri ile anneleri ya da başkaları ilgilenen öğrencilerin SBS puanlarından göreceli olarak daha yüksek çıkmıştır. Ancak SBS puanları arasında veli değişkenine bağlı olarak gözlenen farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde gerçekleşmediği gözlenmektedir.

Tartışma

Araştırmada velilerin çocuklarının eğitimine katılımları ve okul tutumlarının öğrencilerin SBS puanları ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Bir başka ifadeyle, yüksek SBS puanına sahip olan öğrenci velilerinin eğitime katılım ve okul tutumu düzeyleri, düşük SBS puanına sahip olan öğrenci velilerinin eğitime katılım ve okul tutumu düzeylerinden daha yüksek çıkmıştır. Bu sonuçlar velilerin okula karşı tutumlarının öğrencilerin akademik başarıları üzerinde olumlu etkisi olduğuna vurgu yapan araştırma sonuçlarını (Gürşimşek ve diğerleri, 2007) desteklemektedir. Okul-aile ilişkileri konusunda yapılan araştırmalarda, veli katılımının öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkisi doğrudan incelenmemekle birlikte, teorik olarak veli katılımının akademik başarıyı belirleyen temel faktörlerden biri olduğunu ifade eden çok sayıda araştırma bulunmaktadır (Diaz, 1989; Faust-Horn, 2003; Cited in Cripps and Zyromski, 2009; Satır, 1996; Çayırılı, 1998;

Balcı, 2001; Çelenk, 2003; Aslanargun, 2007; Yıldırım ve Dönmez, 2008; Akbaba-Altun, 2009). Öğrenci başarıları ile velilerin eğitime katılımı veya aile özellikleri arasındaki ilişkiyi pratik olarak inceleyen araştırmalara ise çok az rastlanmaktadır. Berber (1990) tarafından yapılan araştırmada, gelir durumu iyi olan ailelerin çocuklarının akademik başarılarının gelir durumu iyi olmayan çocuklara göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir (Akt. Özbaş, 2009). Bu konuda Şeker (2009) tarafından yapılan bir başka araştırmada da velilerin çocuklarının eğitime katılımları ile çocuklarının okuldaki başarıları arasında pozitif ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmada da veli katılımı ve velilerin okul tutumları ile öğrencilerin akademik başarıları arasındaki ilişki, öğrencilerin SBS puanları bazında, pratik olarak test edilmiştir. Araştırmanın bu yönüyle, okul-aile ilişkileri literatürüne önemli bir katkı yaptığı düşünülmektedir.

Bu araştırmada, veli katılımı ile öğrencilerin SBS puanları arasındaki ilişki konusunda ulaştığımız sonuç veli katılımı ile çocukların akademik başarıları arasında ters yönlü bir ilişkinin tespit edildiği araştırma (Coleman ve McNeese, 2009) sonucunu desteklememektedir. Çünkü yukarıda da ifade edildiği gibi, bu araştırmada veli katılımı ile öğrencilerin SBS puanları arasında pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Bu araştırmada bir başka önemli sonuca ise veli ve aile özellikleri ile öğrenci başarısı arasındaki ilişkinin incelenmesi konusunda ulaşılmıştır. Araştırma sonuçları, öğrencilerin SBS puanlarının, babalarının eğitim durumu ve mesleklerine bağlı olarak istatistiksel şekilde farklılaşırken, bu puanların anne eğitim durumu ve kardeş sayısına bağlı olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığını göstermiştir. Araştırmada, lise ve daha ileri düzeyde eğitim alan babaların çocuklarının SBS puanlarının ilk ve ortaokul düzeyinde eğitim alan babaların çocuklarının SBS puanlarından daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Öte yandan, babaları memur olan öğrencilerin SBS puanlarının diğer meslek grubunda yer alan babaların (işsiz, serbest meslek sahibi ve emekli) çocuklarının SBS puanlarından anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuç, Kalender (2007) tarafından yapılan ve lise öğrencilerinin ÖSS puanları üzerinde etkili olan faktörlerin incelendiği araştırma sonucu ile bazı benzerlik ve farklılıklar göstermektedir. Kalender (2007) tarafından yapılan araştırmada hem babaların hem de annelerin eğitim düzeylerinin öğrencilerin ÖSS başarılarını etkilediği gözlenmiştir. Keskin ve Sezgin (2009) tarafından ilköğretim öğrencileri üzerine yapılan araştırmada babanın eğitim durumunun öğrencilerin akademik başarıları üzerinde etkili olduğu gözlenmiştir. Bu araştırmada da yukarıda da belirtildiği gibi, sadece babanın eğitim durumunun öğrencilerin SBS puanları üzerinde etkili olduğu, ancak anne-eğitim durumunun SBS puanları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde herhangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca Kalender (2007) tarafından yapılan araştırmada, bu araştırmada olduğu gibi, baba meşleğinin ÖSS başarısı üzerinde etkili olduğu gözlenirken, anne meşleği ve kardeş sayısının ÖSS başarısı üzerinde etkili olmadığı görülmüştür. Bu araştırmada da baba meşleği ile öğrencilerin SBS puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu gözlenirken, öğrencilerin SBS puanlarının anne eğitim durumu ve kardeş sayısına bağlı olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı gözlenmiştir. Bu araştırmada, velilerin eğitime katılımı ve okul tutumları ile öğrencilerin başarıları arasındaki ilişkiye yönelik olarak elde ettiğimiz sonuç Türk'ün (2007) ulaştığı sonuçlarla da paralellik göstermektedir. İlköğretim öğrencileri üzerine yapılan söz konusu araştırmada, aileye bağlı faktörlerden baba eğitim durumu, ortalama aylık gelir ve kardeş sayısının ilköğretim öğrencilerinin lise giriş sınavı (LGS) başarıları üzerinde yordayıcı etkiye sahip olduğu gözlenmiştir.

Okul-aile ilişkileri konusunda yapılan araştırmalar öğrencilerin okulda sergiledikleri sosyal davranış problemlerinin kardeş sayısı, annenin çalışma durumu ve ailenin sosyo-ekonomik durumu gibi aile içi faktörlerinden etkilendiği ifade edilmektedir. Örneğin, Seven (2007) tarafından yapılan araştırmada kardeş sayısı, annenin çalışma durumu ve ailenin sosyo-

ekonomik durumu gibi aile içi faktörlerin öğrencilerin okulda sergiledikleri sosyal davranış problemleri üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Ancak, aileye bağlı faktörlerin öğrencilerin okuldaki başarıları üzerindeki etkisini ortaya koyan araştırma sonuçlarına pek rastlanmamaktadır. Bu araştırmada ulaşılan sonuçlar, aileye bağlı faktörler ile velilerin eğitime katılım ve okul tutumunun öğrencilerin okul başarısı üzerindeki etkisinin gözlenmesi açasından özgün ve literatüre önemli katkı sağlayıcı sonuçlar olarak değerlendirilebilir.

Literatürde okul-aile ilişkilerinde annelerin babalardan daha duyarlı ve etkin olduğuna vurgu yapılmaktadır (Aslanargun, 2007; Aslan, 1984). Bir başka ifadeyle, okul-aile ilişkilerinde aile tarafını genelde anneler temsil etmekte; okul-aile ilişkileri denildiğinde ilk akla gelen babalardan çok anneler olmaktadır. Örneğin, Özbaş (2009) tarafından yapılan araştırmada bayan velilerin okul aile ilişkilerine erkek velilerden daha fazla önem verdikleri görülmüştür. Bu araştırmada da öğrencilerin eğitimi ile ilgilenen anne sayısı (253) baba sayısından (234) daha yüksek çıkmıştır (Tablo 3). Öte yandan araştırmalar çocuklarının eğitimi ile ilgilenen babaların çocuklarının temel zihinsel, akademik ve dil becerileri açasından daha iyi geliştiklerini, psiko-sosyal uyum ve bağımsız davranabilme davranışlarını daha üst düzeyde gerçekleştirdiklerini ve okulda daha az davranış problemleri sergilediklerini göstermektedir (Akt. Gürşimşek ve diğerleri, 2007). Bu araştırmada da eğitimleriyle babaları ilgilenen öğrencilerin SBS puanlarının (287.88), eğitimleri ile anneleri ilgilenen öğrencilerin SBS puanlarından (278.31), istatistiksel düzeyde olmasa da, göreceli olarak daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Öte yandan, eğitimleri ile anne ve baba dışında üçüncü bir kişinin ilgilendiği öğrencilerin SBS puanları (254.83) eğitimleriyle babaları ya da anneleri ilgilenen öğrencilerin SBS puanlarından göreceli olarak daha düşük çıkmıştır. Bu sonuçlar, özellikle babaların eğitime katılmalarının öğrenci başarısı üzerindeki olumlu etkisini yansıtmaktadır. Bununla birlikte, anne ve babaların eğitim sürecine birlikte katılımı sağlanarak anne ve babaların çocuklarının eğitiminde üstlendikleri rollerin birbirini tamamlaması gerektiği (Gürşimşek ve diğerleri, 2007) hususu da unutulmamalıdır.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmada genel olarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

İlköğretim öğrenci velilerinin çocuklarının eğitimine katılım ve okul tutumu düzeylerinin öğrencilerin SBS puanları ile ilişkili olduğu gözlenmiştir. Yüksek SBS puanına sahip olan öğrenci velilerinin eğitime katılım ve okul tutumu düzeyleri, düşük SBS puanına sahip olan öğrenci velilerinin eğitime katılım ve okul tutumu düzeylerinden daha yüksek çıkmıştır. Bu sonuçtan hareketle, eğitim

yöneticilerine, okullarda öğrenci başarısını artırabilmek için öğrenci velilerinin eğitime katılmalarını teşvik etmeleri ve velilerde okula karşı olumlu tutum geliştirebilmek için düzenli bir iletişim ve işbirliği içerisinde olmaları önerilebilir.

İlköğretim öğrencilerinin SBS puanları babalarının eğitim durumu ve mesleklerine bağlı olarak istatistiksel şekilde farklılaşırken, bu puanların anne eğitim durumu ve kardeş sayısına bağlı olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Lise ve daha ileri düzeyde eğitim alan babaların çocuklarının SBS puanları, ilk ve ortaokul düzeyinde eğitim alan babaların çocuklarının SBS puanlarından daha yüksek çıkmıştır. Ayrıca, babaları memur olan öğrencilerin SBS puanlarının, diğer meslek grubunda yer alan babaların (işsiz, serbest meslek sahibi ve emekli) çocuklarının SBS puanlarından anlamlı olarak daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Bu sonuçtan hareketle eğitim yöneticilerine, baba eğitim durumu ya da baba mesleği gibi aileye bağlı faktörlerden kaynaklanabilecek başarısızlıkları önleyebilmek için bu tür ailelerden gelen çocukları desteklemeleri ve anne-baba eğitimine öncelik vermeleri önerilebilir.

Eğitimi ile babaları ilgilenen öğrencilerin SBS puanları eğitimleri ile anneleri ya da bir başka yakınları ilgilenen öğrencilerin SBS puanlarından, anlamlı düzeyde olmamakla birlikte göreceli olarak daha yüksek çıkmıştır. Ayrıca eğitimleri ile anneleri ilgilenen öğrencilerin SBS puanlarının da eğitimleri ile bir başka yakını ilgilenen öğrencilerin SBS puanlarından göreceli olarak daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Bu sonuçtan hareketle, eğitim yöneticilerine veliliklerini anne ya da babalarının dışında bir başkası yapan öğrencilere destek sağlamaları önerilebilir.

Kaynakça

Akbaba Altun, S. (2009). An investigation of teachers', parents', and students' opinions on elementary students' academic failure. *Elementary Education Online*, 8(2), 567-586.

Arslan B. (2006). *Ailenin sosyo-demografik özelliklerinin çocuğun okuldaki sosyal etkinliklere katılımına etkisi (Türkiye ve Hollanda'daki ilköğretim 5. sınıf öğrencileri üzerinde karşılaştırmalı bir çalışma)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Aslan, B. (1984). *Ankara merkez ilçelerinde temel eğitim birinci kademe (ilkokullar) düzeyinde okul-aile ilişkileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Aslanargun, E. (2007). Okul-aile işbirliği ve öğrenci başarısı üzerine bir tarama çalışması, *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 119-135. (www.manas.kg/pdf/sbdpdf18/09_Aslanargun.pdf)

Balcı, A. (2001) *Etikili Okul ve Okul Geliştirme*, İkinci Baskı, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Berber, Ş. (1990). *Sosyo-ekonomik faktörlerin ve ana-baba tutumlarının okul başarısına etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Burden, P. R. (1999); *Classroom Management and Discipline*, John Wilwy & Sons, Inc., New York.

Can, B. (2008). *İlköğretim programının uygulanması sürecinde velilerin katılımları ve okula ilişkin tutumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Carlisle, E., Stanley, L. ve Kemple, K. M. (2005). Opening doors: understanding school and family influences on family involvement. *Early Childhood Education Journal*, 33(3), 155-162.

Coleman, B. ve McNeese, M. N. (2009). From home to school: the relationship among parental involvement, student motivation, and academic achievement. *The International Journal of Learning*, 16(7), 459-470.

Cömert, D. ve Güleç, H. (2004). Okulöncesi eğitim kurumlarında aile katılımının önemi: Öğretmen-aile-çocuk ve kurum. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, VI (1), 131-145 (www.sosbil.aku.edu.tr/dergi/VII/comert.pdf)

Çalık, C. (2007). Okul-çevre ilişkisinin okul geliştirmedeki rolü: Kavramsal bir çözümleme, *GÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(3), 123-139.

Çayırılı, E. (1998). *İlköğretim I. kademedeki okul-aile ilişkisi ile ilgili öğretmen ve veli görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çelenk, S. (2003). Okul başarısının ön koşulu: Okul aile dayanışması. *İlköğretim-Online*, 2(2), 28-34.

Çelikkaleli, Ö., Balcı, F. A., Çaprı, B. ve Büte, M. (2009). Teacher views on the sources of students' misbehaviours at primary schools. *Elementary Education Online*, 8(3), 625-636.

Cripps, K. and Zyromski, B. (2009). Adolescents' well-being and perceived parental involvements: implications for parental involvement in middle schools. *Research in Middle Level Education (RMLE Online)*, 33(4), 1-13.

Diaz, S. L. (1989). The home environment and Puerto Rican Children's achievement: A researcher's diary. *The National Association for Education Conference*, Hulston, April-May; Çelenk, S. (2003). Okul başarısının ön koşulu: Okul aile dayanışması. *İlköğretim-Online*, 2(2), 28-34.

Erdem, A. R. ve Şimşek, N. (2009). İlköğretim okulu yöneticilerinin eğitim öğretime katkı sağlamada öğrenci velilerini okula çekebilme başarısı (The succes of primary school administrators in making the school attractive to parents to contribute the education). *Elementary Education Online (İlköğretim Online: <http://ilkogretim-online.org.tr>)*, 8(2), 357-378.

Faust-Horn, K. L. (2003). *Parent and teacher perception of the relationship between home-school collaboration and student success in the classroom*. Master of Education Degree With a Major in School Psychology, The Graduate School of University of Wisconsin-South.

- Genç, S. Z. (2005). İlköğretim 1. kademedeki okul-aile işbirliği ile ilgili öğretmen ve veli görüşleri, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 227-243 (www.tebd.gazi.edu.tr/arsiv/2005_cilt3/sayi_2/227-243.pdf).
- Gökçe, E. (1998). İlköğretimde okul aile işbirliğinin geliştirilmesi, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 7 (<http://egitimdergi.pamukkale.edu.tr/>).
- Gürşimşek, I., Kefi, S. ve Girgin, G. (2007). Okulöncesi eğitime babaların katılım düzeyi ile ilişkili değişkenlerin incelenmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 181-191.
- Kalender, G. (2007). *Genel liselerin ÖSS alt sınır başarısını belirlemede etkili olabilecek bazı aile-okul ve öğrenci yeterliliklerinin incelenmesi (Gaziantep örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Keskin, G. ve Sezgin, B. (2009). Bir grup ergende akademik başarı durumuna etki eden etmenlerin belirlenmesi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 4(10), 4-18.
- McBride, B. A. ve Rane, T. R. (1997). Father/male involvement in early childhood programs: issues and challenges. *Early Childhood Education Journal*, 25(1), 11-15.
- Özbaş, M. (2009). *İlköğretim okulu yöneticilerinin okul-aile ilişkileri konusunda yapmaları gereken ve yapmakta oldukları işler*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Satır, S. (1996). *Özel Tevfik Fikret Lisesi öğrencilerinin akademik başarılarıyla ilgili anne-baba davranışları ve akademik başarıyı artırmaya yönelik anne-baba eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü; Çelenk, S. (2003). Okul başarısının ön koşulu: Okul aile dayanışması. *İlköğretim-Online*, 2(2), 28-34.
- Seven, S. (2007). Ailesel faktörlerin altı yaş çocuklarının sosyal davranış problemlerine etkisi. *Educational Administration; Theory and Practice*, 51, 477-499.
- Souto-Manning, M. ve Swick, K. (2006). Teachers' beliefs about parent and family involvement: rethinking our family involvement paradigm. *Early Childhood Education Journal*, 34(2), 187-193.
- Şama, E. ve Tarım, K. (2007). Öğretmenlerin başarısız olarak algıladıkları öğrencilere yönelik tutum ve davranışları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 135-154.
- Şeker, M. (2009). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin performans görevlerindeki başarıları ile ailelerinin eğitim-öğretim çalışmalarına katılım düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Türk, E. (2007). *Ailenin sosyo-ekonomik ve demografik özellikleri ile mezun olunan okul ve özel dershanenin öğrencilerin kontrol odakları, akademik tutumları ve lisele giriş sınavındaki başarıları üzerindeki etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Türnüklü, A. and Galton, M. (2001). Students' misbehaviours in Turkish and English primary classrooms. *Educational Studies*, Vol. 27, No. 3, pp. 291-305.
- Wyrick, A. J. ve Rudasill, K. M. (2009). Parent involvement as a predictor of teacher-child relationship quality in third grade. *Early Education and Development*, 20(5), 845-864.
- Yıldırım, M. C. ve Dönmez, B. (2008). Okul-aile işbirliğine ilişkin bir araştırma: İstiklal İlköğretim Okulu örneği, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi (www.esosder.org)*, 7(23), 98-115.